

Article history: 30 September 2017 Accepted 30 November 2017

Askeri Darbe Algı, Bilgi ve Tutum Ölçeği (Adabtö) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Sevda Gülşah Yıldırım^Y
Eren Yürüdü[±]

Özet

Bu çalışmanın amacı, askeri darbelerin etki ve sonuçlarına yönelik yetişkinlerin algılarını, müdahalelerin nedenlerine ilişkin bilgilerini ve genel olarak askeri darbelere yönelik tutumlarını ortaya çıkarmak için bir ölçme aracı geliştirmektir. Askeri Darbe Algı, Bilgi ve Tutum Ölçeği (ADABTÖ) adı verilen bu ölçme aracı, üç temel başlıktan oluşmaktadır. İlk kısımda 'askeri darbelerin etki ve sonuçlarına yönelik ifadeler' başlığı altında 27 madde, ikinci kısımda 'askeri darbelerin nedenlerine ilişkin bilgiler' başlığı altında 32 madde, üçüncü kısımda 'askeri darbelere yönelik genel tutumlar' başlığı altında 23 madde olmak üzere ölçme aracı toplam 82 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracı 5'li likert tipinde (5-Tamamen Katılıyorum, 4-Katılıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 1-Hiç Katılmıyorum) hazırlanmıştır. Mevcut çalışmanın güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayısı analizi yapılmıştır. Etki ve sonuçlara yönelik maddelerin Cronbach's Alpha katsayısı .664; nedenlere yönelik ifadelerin .893; genel tutumlara yönelik maddelerin .860 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, ADABTÖ'nün psikometrik özelliklerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Askeri darbe; ölçek; geçerlik; güvenilirlik

The Validity and Reliability Study on Military Coup Perception, Knowledge and Attitude Scale

Abstract

The aim of this study is to develop a measurement tool to elicit adult perceptions of the impacts and consequences of military coups, their knowledge on the causes of interventions, and attitudes towards military coups in general. This measurement tool called Military Coup Perception, Knowledge and Attitude Scale consists of three basic parts. In the first part, there are 27 items under the heading 'Expressions on the effects and consequences of military coups', 32 items under the heading 'Knowledge on the causes of military coups' in the second part and 23 items under the heading 'General attitudes towards military coups' it consists. The measurement tool is prepared with Likert scale of 5 (5-Totally agree, 4- Agree, 3- Neither agree nor disagree, 2-Disagree, 1-Completely Disagree). An internal consistency coefficient analysis was carried out to determine the reliability of the current study. It was found that Cronbach's Alpha coefficient for effects and consequences is .664; for knowledge of reasons is .893; and for general attitudes is .860. As a result, it was observed that psychometric features of our scale is within acceptable limits.

Keywords: Military coup; scale; validity; reliability

^Y Sevda Gülşah Yıldırım is a Research Assistant in the Department of Primary Education of Uludağ Universities, Turkey. E-mail: sevdagulsah@gmail.com.

[±] Eren Yürüdü is a Profesör in the Department of Geography of the University of Gaziosmanpaşa, Turkey. E-mail: eren.yurudur@gop.edu.tr.

Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Toplumların ekonomik, siyasi, kültürel yapısını ortaya çıkarmak ve belki de toplumların geleceğini yordamak için öncelikle o toplumda yaşayan insanların davranışlarını gözlemek ve yorumlamak gerektiği uzun yıllardan beri bilinen bir durumdur. Ancak insan davranışları doğrudan ölçülemediği gibi, değişken de olabilir. Farklı durumlarda veya zamanlarda farklı davranışlar sergileyebilir. Bununla birlikte davranışların eğilimi, sosyal politikalarda veya toplumu derinden etkileyen kriz durumlarında (bu krizler ekonomik olabildiği gibi siyasi akımların doğurduğu kitlesel hareketlerde olabilir) hiç olmazsa olasılıkların belirlenmesini sağlayabilir. Bireylerin eğilimi, toplumsal eğilimlere bir projeksiyon görevi görebilir. Bu durum ise bireylerden yola çıkarak genelleme yapılabilecek dolaylı ölçmelerin olmasını gerekli kılar (Hogg ve Vaughan, 2014; Le Bon, 1997).

Türk toplumunun geçmişten getirdiği kültürel özellikler ile yabancı kültürlerin etkileri, özellikle düşünce akımları, toplum içerisinde çatışmalara yol açabilmekte, bu çatışmalar ise daha geniş kapsamlı kitlesel hareketlere ve doğal olarak sosyal krizlere dönüşebilmektedir. Sosyal kriz ise akabinde siyasi krizi beraberinde getirerek, farklı kurumların kendinde olmayan ancak olduğunu varsaydığı müdahale hakkı sorununu ortaya çıkarabilmektedir (Heywood, 2007, s. 548–550).

Türk tarihi, ordunun, sivil yönetime el koyması veya istemediği yönetimi devirmesi olayına birçok kez şahitlik etmiş bir tarihtir. Hatta ordu, bunu geleneksel hale getirmiş ve sivil idarenin yönetimini benimsemediği zaman, askeri gücünü kullanarak idareyi feshetmeyi kendinde bir hak olarak görmüştür (Cizre, 2004, s. 140–141; Salkın, 2010).

19. yüzyıla kadar mutlak monarşi ile yönetilen Osmanlı Devleti, bu tarihten itibaren bazen meşruti monarşi, bazen de yeniden mutlak monarşiye dönen bir siyaset izlemiştir (Kürel, 2007). Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkılmasıyla birlikte, ülke parçalanma sürecine girmiştir. İşgal edilmeyen vatan topraklarında başlayan Kurtuluş Savaşı sonucunda Türkiye Devleti kurulmuştur. Türkiye Devleti'nin yönetim biçimi, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanı ile resmi olarak belirlenmiştir. Siyasi rejim olarak demokrasi tercih edilmiş olmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında demokrasinin gereksinimleri tam olarak karşılanamamıştır. Özellikle iki kez demokratikleşmenin olmazsa olmazı çok partili hayata geçilmeye çalışılmış ancak başarılı olunamamıştır (Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası). Ülke 1940'lı yılların ortalarına kadar tek parti hükümeti ile yönetilmiştir (Kumlu, 2009). İlk defa 1946 seçimlerinde çok partili hayata geçilmiş ancak bu demokratikleşme çabası, yaşanan askeri darbeye sekteye uğramıştır. Bu

tarihten sonra ise askeri müdahaleler gelenek haline gelmiş ve ordu, kendinde gördüğü siyasi hayata müdahale hakkını 1990'lı yıllara kadar her on yılda bir kullanmıştır (Yıldırım, 2013).

Darbe Nedir?

Darbe, Aydemir'e göre (1993, s.108) "bir rejimin sosyal yapısında derin, devamlı ve uzun süreler içinde gerçekleşebilecek değişiklikleri hedef almayan, sadece mevcut iktidarın tasfiyesiyle, anayasa ve belli temel kanunların değiştirilmesi ile yetinen hareketin adı" diye tanımlamıştır. Bu değişikliklerin gerçekleşmesinden sonra rejim, kendi içerisinde devam eder. Anayasa ve Parlamento'nun yer aldığı çok partili düzenlerde ise seçime gidilir. Darbe, bir ülkede baskı kurarak, zor kullanarak veya demokratik yollardan yararlanarak hükümeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], t.y.).

Türkiye Tarihinde Askeri Darbe Geleneği

Türkiye Cumhuriyet'i kuruluşundan itibaren hükümet değişikliğine yol açan üç darbe (27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980) yaşamış ve başarısız sonuçlanan iki darbe girişimine (1962–1963) şahit olmuştur. Bunlar dışında post-modern darbe diye nitelendirilen 28 Şubat 1997 kararlarıyla ordu bir kez daha siyasete müdahale etmiş, 27 Nisan e-muhtırasıyla kendinde gördüğü müdahale hakkını teknolojik yöntemle kullanmıştır. En son yaşanan 15 Temmuz 2016 darbe girişiminde ise, halk iradesi demokrasiye sahip çıkmış ve demokratik olarak seçtiği sivil idarenin görevine devam etmesi için askeri güce karşı durmuştur (Yıldırım ve Yürüdür, 2017).

Demokratik hayata ilk müdahale olan 1960 darbesi, Demokrat Parti (DP) Hükümetini devirmekle kalmamış, dönemin Cumhurbaşkanı ve Demokrat Parti üyelerinin idam cezasıyla yargılanmalarına, dönemin Başbakanı, Maliye Bakanı ve Dış İşleri Bakanı'nın idamına yol açmıştır. Parti ve meclis feshedilmiş, demokratik sivil hayata ancak 1961 seçimlerinden sonra geçilmiştir. Ayrıca bu dönemde 1924 Anayasası yerine 1961 Anayasası kabul edilmiştir (Birand, Çaplı ve Dündar; 2005). 12 Mart müdahalesi ise muhtıra niteliğindedir. Meclis feshedilmemiş ancak hükümetin başına partiler üstü bir başbakan getirilmiştir. Uyarı niteliğindeki bu muhtıra, tarihe ikinci darbe olarak geçmiştir (Kırkpınar, 2009).

12 Eylül 1980 darbesi, tarihsel açıdan günümüze yakın darbedir. Bu sebeple toplum ve özellikle günümüz gençliği tarafından daha iyi bilineceği düşünülmektedir. Ordunun bu müdahalesi de yeni bir anayasanın kabulü ve yeni bir meclisle sonuçlanmıştır. 1960'a nazaran 1980 darbesinde bütün

siyasi partiler kapatılmış ve 1983 seçimine kadar asker, devleti yönetme görevini üstlenmiştir. 1980 darbesi, Türkiye Cumhuriyeti'nde hükümet değişikliği yaratan son darbe olarak tarihteki yerini almıştır (Sakallı, 2010). 1997 yılında ise Milli Güvenlik Kurulu'nda (MGK) dönemin Başbakanı Necmettin Erbakan'a dayatılan 18 maddelik karar listesi, sivil hükümete müdahale olarak düşünülmüş ve post-modern darbe niteliği kazanmıştır (Polat, 2009).

Tarihinde askeri darbe yaşamış olan veya bu ihtimali taşıyan ülkelerin en büyük sakıncası, ordunun müdahale edebilme ihtimalinin süreklilik arz etmesidir. Bu durum, siyasi istikrarsızlığa ve seçimlere olan güvenin azalmasına sebebiyet verebilir. Ancak 27 Nisan e-muhtırası ve 15 Temmuz darbe girişimlerinde sivil idarenin dik duruşu, halkın sivil idareden yana tavrı ve ordunun siyasi kararlardan uzaklaştırılması Türkiye'de cumhuriyete ve demokrasiye karşı yapılan bu eylemlerin bertaraf edilmesini sağlamıştır. Şüphesiz ki sivil idarenin dik duruşunda en büyük pay, halkın yanında olduğunun bilincinde olmasıdır. Geçmiş zamanlarda yaşanan darbelerde tanık olduğu gibi, bazı kesimlerin askeri darbeleri çağıran söylemleri veya askeri darbelerden sonra sokaklarda sevinç gösterileri yapması, sonraki dönemdeki hükümetlerin sürekli askeri darbeden çekinir tavırlar sergilemesinde ciddi bir paya sahiptir (Tek, 2006). Bu noktada sivil iradenin askeri darbelere yönelik algıları ve tutumları önemlidir. Ayrıca halkın askeri darbelerin nedenlerine ilişkin bilgilerinin ortaya çıkarılması, bir nevi tarih öğretiminde yaşanan problemlerin de ortaya çıkarılmasıdır. Siyasi faaliyetlere aktif katılım yaşındaki bireylerin askeri darbelere yönelik algı, tutum ve bilgilerini ölçen bir aracın varlığı, her şeyden önce toplumsal bir ihtiyaçtır (Yıldırım ve diğerleri, 2014). Bu ihtiyaç ise ölçek geliştirmenin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Cronbach, 1960'dan akt. Çüm ve Koç, 2013).

Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı askeri darbelerin etki ve sonuçlarına yönelik algıları, nedenlerine ilişkin bilgileri ve genel olarak askeri darbelere yönelik tutumları ortaya çıkarmak için geliştirilen askeri darbe algı, bilgi ve tutum ölçeğinin (ADABTÖ) geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem

"Askeri Darbe Algı, Bilgi ve Tutum Ölçeği" adlı ölçme aracını geliştirme aşamalarına ve çalışma grubuna ilişkin bilgiler aşağıda sunulmaktadır. Ölçme aracının geliştirme ile ilgili literatür incelendiğinde, karşımıza bazı gereklilikler ve koşullar çıkmaktadır (Cohen ve Swerdlik, 2002'den akt. Erkuş, 2016, s.25-27). Bu maddeler ve araştırmadaki karşılıkları şöyledir:

Ölçeğin hangi amaçla geliştirileceğine karar verme: Psikometrik özellikleri yeterli olan bir ölçme aracına ilgili alanda rastlanılmamış olması, bu ölçeğin geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Üniversite düzeyindeki öğrencilerde veya yetişkin bireylerde uygulanabilen, askeri darbelerin etki ve sonuçlarının, nedenlerinin, askeri darbelere yönelik genel tutumların ölçülmesini sağlayan bir ölçme aracı hedeflenerek yola çıkmıştır.

Neyin ölçüleceğine karar verme ve tanımlama: Nedenlerine ilişkin bilgiler boyutunda bilişsel; algılar ve tutumlar boyutunda ise duyuşsal özellikleri içeren bir süreç benimsenmiştir.

Çalışma Grubu

Hazırlanan taslak ölçme aracı 2011-2012 Eğitim-Öğretim döneminde bir devlet üniversitesinde okuyan 600 öğrenciye dağıtılmıştır. Geri dönen 570 taslak ölçme aracından 30'unun analize uygun olmadığı tespit edilmiş ve analizden çıkarılmışlardır. Böylece araştırmaya 540 ölçme aracı formu dâhil edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin ayrıntılı veriler, tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Veriler

Taslak Ölçme Aracının Uygulandığı Fakülte	Taslak Ölçme Aracının Uygulandığı Bölüm	Cinsiyet		Toplam
		K	E	
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	Kamu Yönetimi	30	26	56
	İktisat	22	16	38
	İşletme	26	21	47
Fen-Edebiyat Fakültesi	Türk Dili ve Edebiyatı	27	25	52
	Tarih	30	35	65
Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	39	37	76
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	34	27	61
	Rehberlik ve Psikolojik Danışma	26	24	50
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	21	15	36
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	8	14	22
Ziraat Fakültesi	Tarım Ekonomisi	7	13	20
	Bahçe Bitkileri	8	9	17
Toplam		278	262	540

Ölçme Aracı Geliştirme Süreci

Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle ölçülmek istenen tutumlar tanımlanmış ve tutum kapsamını belirlemek için gerekli incelemeler yapılmıştır. Başlangıçta konu ile ilgili kaynak taraması yapılmış, daha sonra

2010-2011 eğitim-öğretim yılında Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden toplam 60 kişiye açık uçlu soru sorulmuş ve bu maddeler kodlanarak 44 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçeğin konu kapsamı açısından uygunluğunun belirlenmesi amacıyla bir devlet üniversitesi, Eğitim Fakültesinde görev yapan, alanında uzman 6 öğretim üyesine danışılmıştır. Ayrıca ölçme aracı, anlaşılabilirliği ve yazım kurallarına uygunluğu açısından bir Türkçe öğretmenine sunulmuştur.

Elde edilen verilerden, madde havuzunun ölçülmek istenen davranışı ölçmek için kapsamının yeterli olmadığına karar verilmiştir. Bu nedenle yeniden madde havuzu oluşturmak amacıyla 2010-2011 yılında bir devlet üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü ve Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü 4. sınıfta öğrenim gören toplam 87 öğrenciye 'Askeri darbeler hakkında ne düşünüyorsunuz?', 'Sizce, Türkiye'de yaşanan askeri darbelerin nedenleri nelerdir?', 'Askeri darbelerin etki ve sonuçları hakkında ne düşünüyorsunuz?' maddelerinden oluşan nitel çalışma uygulanmıştır. Elde edilen veriler kodlanarak madde havuzuna dâhil edilmiştir. Ayrıca darbe döneminde yaşamış bir vatandaş ile görüşme yapılmış, yine elde edilen veriler kodlanarak madde havuzuna eklenmiştir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında yüksek lisans öğrenimi gören 3 öğrenciyle fikir üretme çalışması yapılmış ve öneriler maddeleştirilerek ölçme aracına dâhil edilmiştir. 132 ifadeden oluşan madde havuzu gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra kapsam geçerliliği, anlaşılabilirliği ve yapı uygunluğu açılarından, alanında uzman bir devlet üniversitesinde Eğitim Fakültesinde görevli 25 öğretim elemanına, lisansüstü yapan 4 öğrenciye ve Tokat ili merkez ilköğretim okullarında görev yapan 2 Türkçe öğretmenine incelemesi için sunulmuştur. Gerekli incelemelerden sonra uygun olmayan maddeler çıkarılmıştır. Ayrıca alınan görüşler neticesinde maddeler üç bölüm halinde boyutlandırılmıştır. Ölçme aracında olumlu ve olumsuz anlam yükü olan maddeler rastgele bir biçimde dağıtılmış, ölçme aracı maddelerinin anlaşılabilir ifadelerden oluşması sağlanmıştır. Ölçme aracının ilk bölümünde 'askeri darbelerin nedenlerine ilişkin bilgiler' başlığı altında 38 madde, ikinci bölümünde 'askeri darbelerin etki ve sonuçlarına ilişkin algılar' başlığı altında 28 madde, üçüncü bölümünde 'askeri darbelerle yönelik genel tutumlar' başlığı altında 46 madde olmak üzere toplam 112 maddelik ölçme aracı, geçerlik ve güvenirlik çalışması için deneme uygulamasına sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Uygulama sonrasında ölçme aracının verileri SPSS veri analizi programıyla analiz edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde, değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya yönelik bir işlem söz konusudur Ancak faktör analizi tüm veri yapıları için uygun olmayabilir. Araştırmada verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testi ile incelenmiştir. Faktörleştirilebilirlik için KMO'nun 0.60'tan yüksek çıkması ve Barlett testinde istatistiğin anlamlı çıkması beklenmektedir. Faktör sayısını belirlemede ise Keiser'in özdeğer ≥ 1 kuralı kullanılmış ve faktör yükünün en az .40 olması kuralı göz önünde bulundurulmuştur (Büyüköztürk, 2012, s. 123-133). Mevcut çalışmanın güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayısı analizi yapılmıştır.

Bulgular

➤ *Askeri Darbelerin Etki ve Sonuçlarına Yönelik İfadelerin Geçerlilik ve Güvenirlik Verileri*

Etki ve sonuçlara yönelik ifadelerin bulunduğu 1-28 arası maddelerin geçerlilik ve güvenirlilik analizi verileri tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Askeri Darbelerin Etki ve Sonuçlarına Yönelik İfadelerin Yapı Geçerliliği Analiz Verileri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı		,920
Barlett's küresellik testi	Approx. Chi-Square	5562,362
	df	378
	Sig.	,000

Bu tabloya göre K=28 maddenin KMO değeri .920 bulunmuş ve Barlett testi anlamlı çıkmıştır ($p < .001$). Bu nedenle ölçeğin etki ve sonuçlarına yönelik ifadelerinin yapı geçerliliği yüksek, ölçme aracı faktör analizine uygun diyebiliriz.

Verilerin faktör yapısı Varimax rotasyonu kullanılarak temel bileşenler yöntemiyle analiz edilmiş ve bulgulara tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3: Askeri Darbelerin Etki ve Sonuçları İçin Temel Bileşenler Analiz Sonuçları

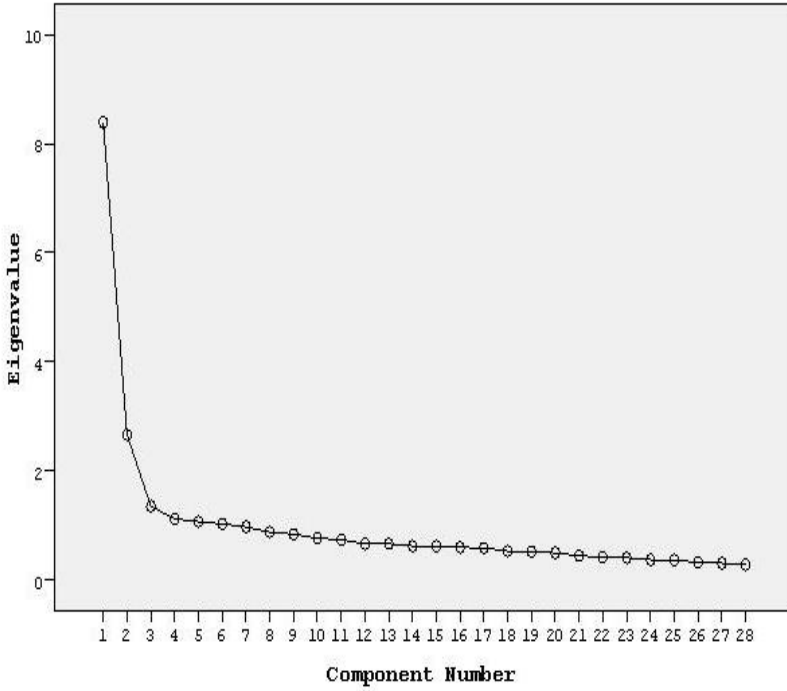
	Bileşenler	
	Faktör 1	Faktör 2
etki5	,702	
etki11	,620	
etki6	,613	
etki7	,597	
etki14	,595	
etki19	,593	
etki4	,569	
etki13	,561	
etki18	,541	
etki12	,534	
etki2	,517	
etki1	,512	
etki3	,509	
etki28	,506	
etki22	,502	
etki26	,476	
etki10	,425	
etki17	,393	
etki24		,749
etki23		,740
etki9		,731
etki25		,709
etki8		,692
etki20		,691
etki16		,608
etki21		,600
etki15		,559
etki27		,551
Özdeğerler	8,392	2,661
Açıklanan Varyans Oranı	29,972	9,503
Toplam Açıklanan Varyans	29,972	39,475

* .20'den düşük yük değerleri tabloda gösterilmemiştir.

Varimax rotasyonu kullanılarak uygulanan temel bileşenler analizi sonuçları incelendiğinde analize alınan k=28 madde özdeğeri 1'den büyük olan iki faktör altında toplandığı ve bu maddelerin 8.392 özdeğerli birinci temel faktör üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca iki faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans ise %39,475'tir. Birinci faktör altında 18 madde, ikinci faktör altında ise 10 madde bulunmaktadır.

Scree Plot

Şekil 1: Etki ve Sonuçlara Yönelik İfadelerin Faktör Özdeğerlerine İlişkin Kırılma Noktası Grafiği

Şekil 1’de verilen grafik incelendiğinde birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş olduğu görülecektir. Diğer faktör yük değerlerinin yatay bir görünümde olması ise açıklanan varyansa katkılarının az olduğunun bir kanıtıdır.

Mevcut çalışmanın güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayısı analizi yapılmıştır. Etki ve sonuçlara yönelik ifadelerin bulunduğu 1-28 arası maddelerin Cronbach’s Alpha katsayısı .659 olarak bulunmuştur. Madde toplam korelasyonu negatif olan madde-16 dışta tutulmuş ve ölçme aracı tekrar incelendiğinde Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısının .664’e yükseldiği görülmüştür. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması beklenir (Büyükoztürk, 2012, s. 171), ancak algı gibi değişken bir özelliğin ölçüldüğü testte .60 ile .70 arası güvenilirlik katsayısı da genel olarak kabul görmektedir.

➤ **Askeri Darbelerin Nedenlerine İlişkin İfadelerin Geçerlik ve Güvenirlik Verileri**

Askeri darbelerin nedenlerine ilişkin ifadelerin bulunduğu 1-38 arası maddelerin geçerlik ve güvenirlik analiz verileri tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Askeri Darbelerin Nedenlerine Yönelik İfadelerin Yapı Geçerliliği Analiz Verileri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı		,925
Bartlett's Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	9859,630
	df	703
	Sig.	,000

Bu tabloya göre K=38 maddenin KMO değeri .925 bulunmuş ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır ($p < .001$). Bu nedenle ölçeğin askeri darbelerin nedenlerine yönelik ifadelerinin yapı geçerliliği yüksek, ölçme aracı faktör analizine uygun diyebiliriz.

Verilerin faktör yapısı Varimax rotasyonu kullanılarak temel bileşenler yöntemiyle analiz edilmiş ve bulgulara tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5: Askeri Darbelerin Nedenlerine Yönelik İfadelerin Temel Bileşenler Analiz Sonuçları

	Bileşenler	
	Faktör 1	Faktör 2
neden13	,767	
neden18	,762	
neden12	,729	
neden15	,725	
neden8	,721	
neden10	,717	
neden17	,712	
neden9	,710	
neden27	,700	
neden4	,682	
neden16	,672	
neden7	,642	
neden23	,632	
neden11	,620	
neden3	,598	
neden26	,581	
neden29	,576	
neden25	,567	
neden19	,555	
neden28	,509	
neden6	,485	
neden20	,456	

Tablo 5. devamı

	Bileşenler	
	Faktör 1	Faktör 2
neden22	,398	
neden33		,739
neden32		,727
neden37		,710
neden34		,665
neden36		,653
neden35		,606
neden24		,589
neden2		,583
neden21		,548
neden31		,527
neden14		,512
neden38		,499
neden1		,470
neden30		,426
neden5		,294
Özdeğerler	10,065	5,518
Açıklanan Varyans Oranı	26,487	14,520
Toplam Açıklanan Varyans	26,487	41,007

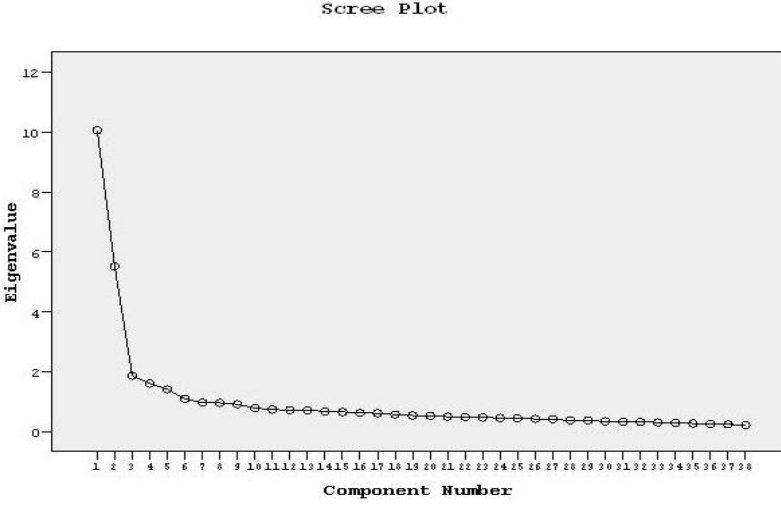
* .20'den düşük yük değerleri tabloda gösterilmemiştir.

Varimax rotasyonu kullanılarak uygulanan temel bileşenler analizi sonuçları incelendiğinde analize alınan k=38 madde özdeğeri 1'den büyük olan iki faktör altında toplandığı ve bu maddelerin 10,065 özdeğerli birinci temel faktör üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca iki faktörün ölçüğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans ise %41,007'tir. Birinci faktör altında 23 madde, ikinci faktör altında ise 15 madde bulunmaktadır.

Şekil 2'de verilen grafik incelendiğinde birinci faktörden sonra yüksek imeli bir düşüş olduğu görülecektir. Diğer faktör yük değerlerinin yatay bir görünümde olması ise açıklanan varyansa katkılarının az olduğunun bir kanıtıdır.

Mevcut çalışmanın güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayısı analizi yapılmıştır. Nedenlere yönelik ifadelerin bulunduğu 1-38 arası maddelerin Cronbach's Alpha katsayısı .855 olarak bulunmuştur. Bu değer kabul edilir bir değer olmasına rağmen, madde toplam korelasyonu negatif olan madde-7, madde-12, madde-14, madde-22, madde-27, madde-29 ölçme aracından çıkartılmıştır. Bu maddeler dışta tutularak tekrar analiz edildiğinde Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısının .893'e yükseldiği görülmüştür.

Şekil 2: Nedenlere Yönelik İfadelerin Faktör Özdeğerlerine İlişkin Kırılma Noktası Grafiği

➤ **Askeri Darbelere Yönelik Genel Tutumlara İlişkin İfadelerin Geçerlik ve Güvenirlik Verileri**

Askeri darbelere yönelik genel tutumlara ilişkin ifadelerin bulunduğu 1-26 arası maddelerin geçerlik ve güvenilirlik analiz verileri tablo 6'da sunulmuştur. Aslında genel tutumlara yönelik 46 madde bulunmasına rağmen, madde içeriklerinin bölümlere ayrılması gerektiği düşünülerek ilk 1-26 arası maddelerin faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 6: Askeri Darbelere Yönelik Genel Tutum İfadelerinin Yapı Geçerliliği Analiz Verileri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı	,909
Bartlett's Küresellik Testi	5868,882
Approx. Chi-Square	
df	325
Sig.	,000

Bu tabloya göre K=26 maddenin KMO değeri .909 bulunmuş ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır ($p < .001$). Bu nedenle ölçeğin genel tutumlarına yönelik ifadelerinin yapı geçerliliğine yüksek, ölçme aracı faktör analizine uygun diyebiliriz.

Verilerin faktör yapısı Varimax rotasyonu kullanılarak temel bileşenler yöntemiyle analiz edilmiş ve bulgulara tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7: Askeri Darbelere Yönelik Genel Tutum İfadelerinin Temel Bileşenler Analiz Sonuçları

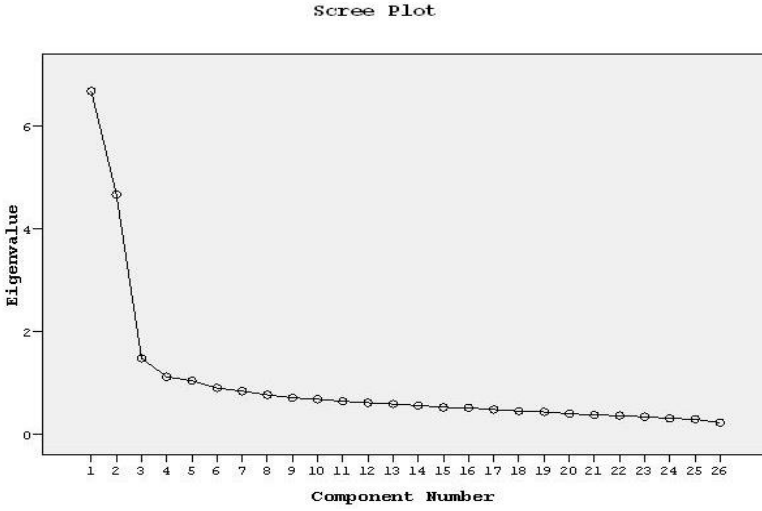
	Bileşen	
	Faktör 1	Faktör 2
genel15	,821	
genel16	,771	
genel14	,751	
genel8	,722	
genel17	,697	
genel1	,669	
genel7	,651	
genel13	,617	
genel23	,610	
genel26	,584	
genel5	,583	
genel24	,562	
genel22	,453	
genel11	,389	
genel25	,385	
genel19		,802
genel10		,778
genel2		,770
genel9		,762
genel21		,726
genel6		,653
genel20		,593
genel12		,576
genel18		,553
genel3		,399
genel4		,345
Özdeğerler	6,678	4,665
Açıklanan Varyans Oranı	25,684	17,944
Toplam Açıklanan Varyans	25,684	43,628

* .20'den düşük yük değerleri tabloda gösterilmemiştir.

Varimax rotasyonu kullanılarak uygulanan temel bileşenler analizi sonuçları incelendiğinde analize alınan k=26 madde özdeğeri 1'den büyük olan iki faktör altında toplandığı ve bu maddelerin 6,678 özdeğerli birinci temel faktör üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca iki faktörün ölçeğe

ilişkin açıkladıkları toplam varyans ise %43,628'tir. Birinci faktör altında 15 madde, ikinci faktör altında ise 11 madde bulunmaktadır.

Şekil 3: Genel Tutum İfadelerinin Faktör Özdeğerlerine İlişkin Kırılma Noktası Grafiği

Şekil 3'te verilen grafik incelendiğinde birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş olduğu görülecektir. Diğer faktör yük değerlerinin yatay bir görünümde olması ise açıklanan varyansa katkılarının az olduğunun bir kanıtıdır.

Mevcut çalışmanın güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayısı analizi yapılmıştır. Genel tutumlara yönelik ifadelerin bulunduğu 1-26 arası maddelerin Cronbach's Alpha katsayısı .758 olarak bulunmuştur. Bu değer kabul edilir bir değer olmasına rağmen, madde toplam korelasyonu negatif olan madde-7, madde-8, madde-25 dışta tutularak tekrar analiz edildiğinde Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısının .860'a yükseldiği görülmüştür. 26. maddeden sonraki 27-46 arası maddeler, ölçek içeriğinin kapsam geçerliliğine uygun olmadığı kanaatine varılarak ölçme aracından çıkarılmışlardır.

Ölçeğin her bir bölümü için ortaya çıkan bulgular tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8: ADAPTÖ İle İlgili İstatistiki Veriler

<i>Bölüm Adı</i>	<i>Madde Sayısı</i>	<i>Toplam Varyans Oranı</i>	<i>Cronbach alpha</i>
Askeri Darbelerin Etki ve Sonuçlarına İlişkin Algılar	27	%39.475	.664
Askeri Darbelerin Nedenlerine İlişkin Bilgiler	32	%41.007	.893
Askeri Darbelere İlişkin Genel Tutumlar	23	%43.628	.860

Sonuç ve Öneriler

Askeri darbeler, sonuçları itibariyle her daim Türk tarihinde yıkıcı bir etkiye sahip olmuştur. Siyasi istikrarsızlıktan dış politikada olumsuz bir portre çizmeye, halkın apolitik yapıya bürünmesinden korku toplumuna dönüşüme kadar birçok olumsuz etkiye neden olmuştur. Türk tarihi, geçmişten gelen bir gelenekle her daim askerin siyasi yönetimle iç içe olduğu bir görünüm çizmektedir. Ancak bu durum, askerin dış tehditlere karşı ülkeyi koruma misyonundan siyasi hayata müdahale etme yetkisine dönüşmüş ve Türkiye, birçok kez askeri darbeye maruz kalmıştır. Askerin bu cüretkârlığı sahip olduğu fiziksel ve maddesel güç yanında, halkın manevi desteğini de almasından gelmiştir. Askeri darbeler sonrasında basına yansıyan coşku görüntüleri, asker açısından motive edici haberlerdir. Bu noktada halkın desteğini alamayan bir yapının, yapacağı herhangi bir girişimde moral bulabileceği düşünülemez. Özellikle halkın yönetiminin söz konusu olduğu kararlarda, kitle hareketlerinin yönünü belirlemek her daim önemli bir yol gösterici olmuştur.

Bu çalışmada, bireylerin (özellikle aktif katılımcı) askeri darbelerin etki ve sonuçlarına yönelik algılarının, askeri darbelere yönelik genel tutumlarının ve askeri darbelerin nedenlerine ilişkin bilgilerinin ortaya çıkarılmasını sağlayacak ölçme aracı ihtiyacından yola çıkılarak, geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilme amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda, gerekli istatistiki veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Geliştirilen ölçme aracı üç temel başlıktan oluşmaktadır. İlk kısımda 'askeri darbelerin etki ve sonuçlarına yönelik ifadeler' başlığı altında 27 madde, ikinci kısımda 'askeri darbelerin nedenlerine ilişkin bilgiler' başlığı altında 32 madde, üçüncü kısımda 'askeri darbelere yönelik genel tutumlar' başlığı altında 23 madde olmak üzere ölçme aracı toplam 82 maddeden oluşmaktadır (Ek-1). Ölçme aracı 5'li likert tipinde (5-Tamamen Katılıyorum, 4-Katılıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 1-Hiç Katılmıyorum) hazırlanmıştır. Güvenirlik ve geçerlik testlerine göre geliştirilen ölçeğin kabul edilebilir düzeyde sonuçlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Siyasi yönelimlere ilişkin her seçim öncesinde anketler yapılması bir ritüele dönüşmüştür. Seçime katılacak partiler tarafından yapıldığı gibi, bağımsız kuruluşlar tarafından da yapılmaktadır. Bunun amacı, sonuçlara yönelik öngöründe bulunmak ve beklentileri bilip o yönde hareket etmektir. Ancak Türk siyasi yaşamının dönüm noktaları olan askeri darbeler gibi ülke yönetim yapısını derinden etkileyen olaylara yönelik ölçme aracının olmaması, bu çalışmanın ortaya çıkış sebebidir. Geliştirilen ölçme aracının bu ihtiyacı bir nebze karşılayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu konu üzerinde çalışan araştırmacıların farklı dönemlerde ölçme aracından yararlanmaları, dönemsal toplumsal yapı analizinde fayda sağlayacağı olabilir. Bununla birlikte, ölçme aracının nitel verilerle desteklenmesi, ortak toplumsal temaların ortaya çıkarılmasını ve yordanabilecek bilgilerin elde edilmesini sağlayabilir.

References

- Aydemir, Ş. S. (1993). *İhtilalın Mantiği ve 27 Mayıs İhtilali* (5. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Birand, M.A., Çaplı, B. & C. DüNDAR. (2005). *Demirkırat bir demokrasinin doğuşu*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (16. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Cizre, Ü. (2004). *Egemen İdeoloji ve TSK, Kavramsal ve İlişkisel Bir Analiz "Bir Zümre Bir Parti Türkiye'de Ordu"*. (Der. A. İnsel ve A. Bayramoğlu), İstanbul: Birikim Yayınları.
- Çüm, S., & Koç, N. (2013). Türkiye'de Psikoloji ve Eğitim Bilimleri Dergilerinde Yayımlanan Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Çalışmalarının İncelenmesi. *Journal of Educational Sciences&Practices*, 12 (24): 115-135.
- Erkuş, A. (2016). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme I: Temel Kavramlar ve İşlemler* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Heywood, A. (2007). *Siyaset*. (Çev. B. B. Özipek vd.), Ankara: Adres Yayınları.
- Hogg, M. A. & Vaughan, G. M. (2014). *Sosyal Psikoloji* (2. Baskı). (çev. İ. Yıldız ve A. Gelmez). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kırkpınar, D. (2009). *12 Eylül Askeri Darbesinin Gençliğin Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kumlu, S. (2009). *Atatürk Dönemi Sonrası Türkiye Cumhuriyeti'nde Meydana Gelen Darbeler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Kürel, Y. (2007). *1908-1914 Yılları Arasında Osmanlı'da Hükümet Darbeleri ve Sonuçları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Le Bon, G. (1997). *Kitleler Psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayınları
- Polat, A. (2009). *1980 Sonrası Türkiye Solu: SHP Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Sakallı, A. (2010). *Cumhuriyet Döneminde Askeri Müdahaleler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Salkın, M. E. (2010). *Türkiye'nin 1983-2007 Tarihleri Arası Sivil-Asker İlişkileri: Klasik Darbeden e-Muhtıraya*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Tek, H. (2006). *Darbeler ve Türk Basını*. İstanbul: Divit Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu (t.y.). *Darbe nedir?*. <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden Eylül 09, 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, S. G. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Askeri Darbelere Yönelik Algı, Bilgi ve Tutumları Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Yıldırım, S. G., Yürüdür, E., & Yazıcı, S. (2014). "Üniversite öğrencilerinin Türkiye'de yaşanan askeri darbelere ilişkin algıları üzerine bir inceleme". *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4):259-278.
- Yıldırım, S. G. & Yürüdür, E. (2017). "Öngöründen Gerçeğe: 15 Temmuz Askeri Darbe Girişiminde Gençlik". *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12 (16):493-510.

Appendix 1: ASKERİ DARBELERE YÖNELİK ALGI, BİLGİ VE TUTUM ÖLÇEĞİ (ADAPTÖ)

I.BÖLÜM Askeri darbelerin etki ve sonuçları konusunda ne düşünüyorsunuz? (Aşağıdaki maddelerden size uygun olan seçeneği [X] işareti koyarak belirtiniz.)	Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Ne katılıyorum, Ne katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)
1. Askeri darbe ve müdahale, toplumun psikolojisini bozar.	1	2	3	4	5
2. Ayaklanmalara ve isyanlara yol açar.	1	2	3	4	5
3. Etnik bölünmelerin tetikleyicisi olur.	1	2	3	4	5
4. Kişileri siyasetten uzaklaştırır.	1	2	3	4	5
5. Halkın özgürlüğünü elinden alır.	1	2	3	4	5
6. Ülke ekonomisini geriye götürür.	1	2	3	4	5
7. Demokratik uygulamaları ortadan kaldırır.	1	2	3	4	5
8. Millî birlik ve bütünlüğü yeniden sağlar.	1	2	3	4	5
9. Ülkeyi düzene sokar.	1	2	3	4	5
10. Demokrasinin kurumsallaşmasını engeller.	1	2	3	4	5
11. Ülkelerin sosyo-kültürel gelişimini önler.	1	2	3	4	5
12. Halkın orduya olan güvenini azaltır.	1	2	3	4	5
13. Halkın rejime olan güvenini azaltır.	1	2	3	4	5
14. Halkın kendini yönetme hakkını elinden alır.	1	2	3	4	5
15. Özgürlük ortamını geri getirir.	1	2	3	4	5
16. Farklı görüşlerin ortaya çıkmasını engeller.	1	2	3	4	5
17. Bazı yurttaşları başka ülkelere göç etmek zorunda bırakır.	1	2	3	4	5
18. Korku toplumu yaratır.	1	2	3	4	5
19. Darbe sonrasında baskıcı anayasalar ortaya çıkar.	1	2	3	4	5
20. Siyasi istikrarı yeniden sağlar.	1	2	3	4	5
21. Din ile devlet işlerinin birbirine karışmasını engeller.	1	2	3	4	5
22. Uluslararası birliklere/kuruluşlara giriş sürecini olumsuz etkiler.	1	2	3	4	5
23. Devlet organlarını yeniden işler hale getirir.	1	2	3	4	5
24. Toplumdaki kargaşayı bitirir.	1	2	3	4	5
25. Siyasi ideolojik çatışmaları bitirir.	1	2	3	4	5
26. Apolitik (siyasetten uzak) bireylerin yetişmesine neden olur.	1	2	3	4	5
27. İş ve ticaret hayatını olumlu etkiler.	1	2	3	4	5

II. BÖLÜM Türkiye'deki askeri darbe ve müdahalelerin hangi nedenlerden kaynaklandığını düşünüyorsunuz? (Aşağıdaki maddelerden size uygun olan seçeneği [X] işareti koyarak belirtiniz.)	Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Ne katılmıyorum, Ne katılmıyorum	Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)
1. Otoriteyi tek güçte toplama isteğinden.	1	2	3	4	5
2. Halk üzerinde baskı oluşturma isteğinden.	1	2	3	4	5
3. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılardan dolayı.	1	2	3	4	5
4. Siyasi iktidarların anayasal sapmalarından.	1	2	3	4	5
5. Türkiye'de yerleşmiş bir demokrasi kültürünün olmamasından.	1	2	3	4	5
6. Toplumda hoşgörü ve saygının kalmamasından.	1	2	3	4	5
7. Toplum düzenini yeniden sağlamak için.	1	2	3	4	5
8. Terör ortamlarını bitirmek için.	1	2	3	4	5
9. Siyasi otoritelerin devletin kaynaklarını yabancı kaynaklara kullandırmasını engellemek için.	1	2	3	4	5
10. Siyasi partilerin yaşadığı derin anlaşmazlıklardan dolayı.	1	2	3	4	5
11. Toplumun güven ve huzur içinde yaşaması için.	1	2	3	4	5
12. Etnik bölünmeyi önlemek için.	1	2	3	4	5
13. Devlet organlarının (yasama-yürütme-yargı) çalışamaz hale gelmesinden.	1	2	3	4	5
14. Sivil diktatörlüğü önlemek için.	1	2	3	4	5
15. Millî birlik ve bütünlüğü korumak için.	1	2	3	4	5
16. Uluslararası siyasi baskılardan dolayı.	1	2	3	4	5
17. Ekonomik yaptırımların kolay uygulanabilmesi için.	1	2	3	4	5
18. Ordu içindeki güç dengelerinden dolayı.	1	2	3	4	5
19. Siyasi yöneticiler, toplum düzenini sağlayamadığından.	1	2	3	4	5
20. Ordunun, halkın iradesine değer vermemesinden.	1	2	3	4	5
21. Siyasi iktidardakilerin, mevcut rejimi yok etmeye çalışmasından.	1	2	3	4	5
22. Siyasi iktidarların diktatörce uygulamalarda bulunmasından.	1	2	3	4	5
23. Yeni bir düzen getirmek için.	1	2	3	4	5
24. Dış güçlerin Türkiye'deki gizli emellerinden dolayı.	1	2	3	4	5
25. Çeşitli sermaye gruplarının çıkarlarından dolayı.	1	2	3	4	5
26. Türkiye'de orduya fazla yetki verilmesinden.	1	2	3	4	5
27. Türkiye'de askerlerin her zaman siyaseti kontrol etme isteğinden.	1	2	3	4	5
28. Türkiye'nin asker toplum zihniyetine sahip olmasından.	1	2	3	4	5
29. Ordunun, Anayasada müdahale hakkının olmasından.	1	2	3	4	5
30. Medyanın baskı ve yönlendirmesinden dolayı.	1	2	3	4	5
31. Ordunun demokrasiyi içselleştirememesinden dolayı.	1	2	3	4	5
32. İdeolojik kutuplaşmalar olmasından.	1	2	3	4	5

336 Askeri Darbe Algı, Bilgi ve Tutum Ölçeği

III. BÖLÜM Genel olarak askeri darbeler hakkında ne düşünüyorsunuz? (Aşağıdaki maddelerden size uygun olan seçeneği [X] işareti koyarak belirtiniz.)	Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Ne katılıyorum, Ne katılmıyorum	Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)
1. Askeri darbe yapılmasındansa en kötü hükümeti tercih ederim.	1	2	3	4	5
2. Ordu, siyasi iktidara gerektiğinde müdahale etmelidir.	1	2	3	4	5
3. Darbe tartışmalarına katılmak beni korkutur.	1	2	3	4	5
4. Darbe gibi politik konular özgürce tartışılmamaktadır.	1	2	3	4	5
5. Siyasi iktidardaki aksaklıklar demokratik yöntemlerle çözümlenmelidir.	1	2	3	4	5
6. Ordunun siyasete karışması beni ilgilendirmiyor.	1	2	3	4	5
7. Sivil yönetimlerin diktatörce uygulamalarıyla yaşamaktansa askeri yönetimi tercih ederim.	1	2	3	4	5
8. Rejimin tehlikeye girmesindense sıkıyönetimle yaşamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
9. Şiddetli kargaşa ortamlarında bile, askeri darbeler, son çare olmalıdır.	1	2	3	4	5
10. Darbe gibi politik konularla ilgilenmiyorum.	1	2	3	4	5
11. Askeri darbeler bu ülkeye bağlılığımı zedeler.	1	2	3	4	5
12. İster askeri ister sivil olsun, darbeleri demokrasi düşmanlığı olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
13. Askeri darbeler, yürütme gücü üzerinde baskı yaratır.	1	2	3	4	5
14. Askeri darbeler, demokrasinin tam anlamıyla yerleşmediği ülkelerde daha fazla görülür.	1	2	3	4	5
15. Askeri darbeler, milletin devlet için var olduğunu savunan ilkeleri içerir.	1	2	3	4	5
16. Ordunun, Anayasadan kaynaklanan müdahale hakkı olmalıdır.	1	2	3	4	5
17. Bir ülkede siyasi iktidara fazla yetki verilirse diktatörlük kaçınılmazdır.	1	2	3	4	5
18. Siyasi partiler, halkın fikirlerini hiçe sayıyorsa halkı koruma görevi askerindir.	1	2	3	4	5
19. Askeri darbe yaşamaktansa dinin siyasete karışmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
20. Askeri darbeler, az gelişmiş ülkelerin sorunudur.	1	2	3	4	5
21. Toplumun genel sosyo-kültürel seviyesi arttıkça darbe ihtimaleri azalır.	1	2	3	4	5
22. Ordu, siyasete müdahale ettiğinde dış ülkeler tarafsız olmalıdır.	1	2	3	4	5
23. Askeri darbe olduğu zaman bu ülkeyi terk etmek isterim.	1	2	3	4	5

Extended Abstract:**The Validity and Reliability Study on Military Coup Perception, Knowledge and Attitude Scale*****Purpose and Significance:***

The greatest disadvantage of countries that have experienced military coups in their history or that bear such possibility is the possibility that there is a continuous risk of intervention by the military. This can lead to political instability and a decline in confidence in elections. The Republic of Turkey has experienced three coups (on May 27, 1960, March 12, 1971, and September 12, 1980) leading to a government change since its inception and witnessed two failed coup attempts (in 1962 and 1963), which resulted in failure. Other than these, the military intervened once again with the decisions of February 28, 1997, which was described as a post-modern coup, and used the right to intervene through a technological method, which they deemed to have by the courtesy of the April 27 e-memorandum. However, civil servants have taken a tough stance in the 27 April e-memorandum and 15 July coup attempts, the public has taken a stand for civil servants, and the army was dismissed from the political decisions, making it possible to eliminate these actions against the republic and democracy in Turkey. At this point, perceptions and attitudes of civil servants towards military coups are important. Moreover, uncovering public understanding about the causes of military coups also means, in a sense, uncovering the problems experienced in history teaching. Presence of an instrument that measures perceptions, attitudes and knowledge of individuals with active participation in political activities about military coups is, first of all, a social necessity. This has necessitated the development of a scale.

From this point of view, the aim of this study is to examine the validity and reliability of the 'Military Coup Perception, Knowledge and Attitude Scale' (MCPKAS), which was developed to reveal perceptions about impacts and consequences of military coups, knowledge about motives of military coups and general attitudes towards military coups.

Methods: In the development of the measuring tool, the situations that are to be measured firstly are defined and the scope is determined. In this content, a pool of articles was created from relevant literature and by using open-ended questions directed to university undergraduates, interviews with people who lived during the coup periods and expert opinions. After the necessary arrangements were made, item pool consisting of 112 expressions, was presented to 25 instructors who are experts in the field, and also 4 students studying in postgraduate education and to 2 Turkish teachers who work in primary education schools from the aspects of content validity, clarity and construct validity. After the necessary examinations, inappropriate items were removed and improvements were made in some certain items. The prepared measuring instrument was applied to a total of 540 university students. As a conclusion of the results, the exploratory factor analysis to analyse

the construct validity of the scale was analysed by means of the basic components method by using varimax rotation.

Results: The items for the effects and consequences of the military coups are aggregated under two factors with an eigenvalue greater than 1, and these items seem to concentrate on the 8,392 eigenvalue first fundamental factor. Moreover, the total variance explained by the two factors on the scale is 39,475%. There are 18 items under the first factor and 10 items under the second factor.

In the validity analysis of the items related to the causes of military conflicts, it is seen that the items are gathered under two factors with an eigenvalue greater than 1, and these articles seem to concentrate on 10,065 eigenvalue first fundamental factors. Furthermore, the total variance explained by the two factors on the scale is 41,007%. There are items under the first factor and 15 items under the second factor. In the validity analysis of the items related to the general attitudes towards the military coup, factor analysis of the first 1-26 items was carried out considering that the content of the items should be divided into sections. According to this, it is seen that the items are gathered under two factors with an eigenvalue greater than 1, and these articles concentrate on 6,678 eigenvalue first fundamental factors. Furthermore, the total variance explained by the two factors on the scale is 43,628%. There are 15 items under the first factor and 11 items under the second factor. An internal consistency coefficient analysis was conducted to determine the reliability of the current study. It has been found that Cronbach's Alpha coefficient for effects and results is .659; for knowledges of reasons is .855; and for general attitudes is .758.

Conclusion: It was aimed to develop a valid and reliable scale based on the need for a survey instrument that would enable revealing individuals' (especially the active participants') perceptions about impacts and consequences of military coups, general attitudes towards military coups and knowledge about motives of military coups. In line with this objective, relevant statistical data were collected and analysed. The developed instrument consisted of three main sections. There are 27 items under the heading 'Expressions on the effects and consequences of military coups' in the first section, 32 items under the heading 'Information on the causes of military coups' in the second section, and 23 items under the heading 'General attitudes towards military coups' in the third section, totalling 82 items. The psychometric properties of MCPKAS have been found to be within acceptable limits.

